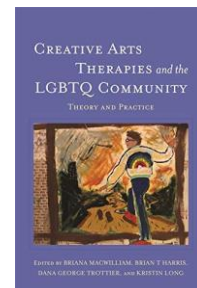

BIBΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Creative arts therapies and the LGBTQ community: Theory and practice (Macwilliam, Harris, Trottier & Long, Επιμ.)

Κριτική από τη Χριστίνα Σαντακά

Ανεξάρτητη επιστήμονας, Ολλανδία

Τίτλος: Creative arts therapies and the LGBTQ community: Theory and practice Επιμελητές: Briana Macwilliam, Brian T. Harris, Dana George Trottier & Kristin Long Έτος δημοσίευσης: 2019 Εκδότης: Jessica Kingsley Publishers Σελίδες: 304 ISBN: 978-1785927966

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΡΙΤΗ

Η Χριστίνα Σαντακά έχει εργαστεί ως μουσικοθεραπεύτρια στο Εδιμβούργο με άτομα με μαθησιακές και αναπτυξιακές δυσκολίες, αυτισμό και διαταραχές ψυχικής υγείας. Από τον Σεπτέμβριο του 2019 ζει στην Ολλανδία. [christina_santaka@aol.com]

Ιστορία δημοσίευσης:

Υποβολή 14 Ιουν. 2020

Αποδοχή 21 Ιαν. 2021

Δημοσίευση 8 Μαρ. 2021

Στο βιβλίο *Creative Arts Therapies and the LGBTQ Community*, που επιμελείται από τους Briana Macwilliam, Brian T. Harris, Dana George Trottier και Kristin Long, παρουσιάζονται εμπειρίες 16 επαγγελματιών υγείας (ψυχαναλυτές, μουσικοθεραπευτές, εικαστικοί θεραπευτές και χοροθεραπευτές) σχετικά με τη δουλειά τους με την κοινότητα Λεσβιών, Ομοφυλόφιλων, Αμφιφυλόφιλων, Τρανς, Κούήρ (ΛΟΑΤΚ)¹.

Η στιγματοποίηση και οι αρνητικές διακρίσεις που μπορεί να δεχτεί η ΛΟΑΤΚ κοινότητα ενδέχεται να προκαλέσουν αρνητικά συναισθήματα που ίσως οδηγήσουν σε ψυχικές διαταραχές, συναισθηματική δυσφορία και αρνητική εικόνα του εαυτού. Όπως αναφέρεται στο βιβλίο, μετά από έρευνες που έχουν γίνει με εικαστικούς θεραπευτές διαπιστώθηκε πως δεν υπάρχει επαρκής εκπαίδευση στην αντιμετώπιση προβλημάτων που πιθανόν να προκύψουν κατά τη διάρκεια των συνεδριών με ΛΟΑΤΚ άτομα. Η κεντρική ιδέα του βιβλίου είναι να διευρύνει τη γνώση και την ευαισθητοποίηση των θεραπευτών μέσω τέχνης που δουλεύουν με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα και να συμβάλει σε μια ίσως καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη κοινότητα. Σε γενικές γραμμές, οι συγγραφείς και επιμελητές του βιβλίου έχουν κάνει μια επαρκή απόπειρα απόδοσης πληροφοριών, τόσο μέσα από την επαγγελματική τους εμπειρία με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα, όσο και μέσα από προσωπικές τους εμπειρίες βασισμένοι στο σεξουαλικό τους προσανατολισμό.

Ο αναγνώστης μπορεί να βρει σημαντικές πληροφορίες σε κάθε ένα από τα κεφάλαια του βιβλίου, όπως για παράδειγμα τεχνικές που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια συνεδριών. Επιπλέον, παρουσιάζονται συγκεκριμένα εμπόδια ή/και δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι

¹ Το διεθνές αρκτικόλεξο είναι LGBTQ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer or Questioning).

θεραπευτές κατά τη διάρκεια συνεδριών, καθώς και ερωτήματα για μελλοντική ανάπτυξη και επέκταση της έρευνας στη ΛΟΑΤΚ κοινότητα. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή κάθε κεφαλαίου οι εκάστοτε συγγραφείς παρουσιάζουν το θέμα που διαπραγματεύονται, αποκαλύπτοντας και τη δική τους σεξουαλική ταυτότητα ανά περιπτώσεις. Διερευνούν το θέμα τόσο από πολιτισμική, όσο και από μια ευρύτερη κοινωνική σκοπιά, επεκτείνοντας την ποιοτική και ποσοτική έρευνα, καθώς και τη βασισμένη στις τέχνες έρευνα. Καθώς το βιβλίο επικεντρώνεται σε θεραπευτικές παρεμβάσεις μέσω τεχνών, προσφέρει παραδείγματα από τις συνεδρίες των συνεισφερόντων θεραπευτών με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα. Δεδομένου ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και ευαισθητοποίηση πάνω στο θέμα, τα παραπάνω παραδείγματα από συνεδρίες μπορούν να είναι αρκετά πολύτιμα και χρήσιμα για θεραπευτές που δουλεύουν με τη συγκεκριμένη κοινότητα. Ακόμα ένα δυνατό σημείο του βιβλίου είναι η παρουσίαση παραδειγμάτων από συζητήσεις των θεραπευτών μέσα από τις εποπτείες με συναδέλφους. Αυτό ενδεχομένως μπορεί να βοηθήσει ή ακόμη και να προκαλέσει τον αναγνώστη τόσο επαγγελματικά όσο και προσωπικά, στοχεύοντας στην αποδόμηση κοινωνικών στερεοτύπων και πιθανά στη μη στιγματοποίηση της ΛΟΑΤΚ κοινότητας. Επιπλέον, το βιβλίο προσκαλεί τον κάθε θεραπευτή να σκεφτεί πιθανές προκαταλήψεις που ίσως υπάρξουν κατά τη διάρκεια θεραπειών.

Από προσωπικό ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο θέμα μετά από βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποίησα κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών στη μουσικοθεραπεία (Santaka, 2017), συνειδητοποίησα πως η έρευνα όσον αφορά τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα είναι σχετικά περιορισμένη, ιδιαίτερα στο πεδίο της μουσικοθεραπείας. Αυτό φαίνεται και από το έβδομο κεφάλαιο στην υποενότητα *Music Therapy and LGBTQ Literature*, όπου ο συγγραφέας και μουσικοθεραπευτής Brian T. Harris παραθέτει προηγούμενες έρευνες στη μουσικοθεραπεία. Παρόλα αυτά, φαίνεται να μην έχει γίνει αναφορά σε έρευνες του Chase (2004), ο οποίος αξιολόγησε άρθρα που απευθύνονταν συγκεκριμένα σε ομοφυλόφιλα άτομα και παρείχε μια ανασκόπηση σχετικά με θεραπευτικές προσεγγίσεις και την περαιτέρω εφαρμογή τους στη μουσικοθεραπεία. Αντίστοιχα, άρθρο των Antebi και Gilboa (2017) παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ της σύνθεσης τραγουδιών και της εκδήλωσης των σεξουαλικών προτιμήσεων (coming out). Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προκύπτει πως παλαιότερες αναφορές από τους Lee (1996) και Bruscia (1998α, 1998β) έθιξαν επίσης τη δουλειά μουσικοθεραπευτών με ομοφυλόφιλους που πάσχουν από AIDS, παρέχοντας μια πρώτη ματιά σε θέματα που αφορούν το σεξουαλικό προσανατολισμό μέσα στις συνεδρίες.

Σε αυτό το κεφάλαιο, ο Harris ξεκινάει αποκαλύπτοντας τη δική του σεξουαλική ταυτότητα, θίγοντας ένα πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μου θέμα, το οποίο αφορά στις επιπτώσεις που έχει η αποκάλυψη της σεξουαλικής ταυτότητας του θεραπευτή στον θεραπευόμενο. Στη συνέχεια παρουσιάζει περιληπτικά την έρευνα που έχει γίνει μέχρι στιγμής στη μουσικοθεραπεία με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα και συνεχίζει αναφερόμενος στη δική του σεξουαλική ταυτότητα και στο πώς έχει συμβάλει μέχρι τώρα τόσο στην προσωπική όσο και στην επαγγελματική του πορεία. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο, μου προκάλεσε αρκετό ενδιαφέρον σχετικά με τις δυσκολίες των θεραπευτών που μπορεί να προκύψουν λόγω της σεξουαλικής τους ταυτότητας κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους εμπειρίας. Παρόλα αυτά, βρήκα τη ροή του κεφαλαίου κάπως

συγκεκριμένη διότι ο συγγραφέας αρχικά, περιγράφει ένα συγκεκριμένο θέμα που έχει να κάνει με την αποκάλυψη της σεξουαλικής ταυτότητας των θεραπευτών στους θεραπευόμενους. Στη συνέχεια, ο αναγνώστης οδηγείται σε κάτι πιο γενικό, δηλαδή τη βιβλιογραφία που υπάρχει σχετικά με τη μουσικοθεραπεία γενικά στη ΛΟΑΤΚ κοινότητα και στη συνέχεια αναφέρεται ξανά στη σημασία της αποκάλυψης της σεξουαλικής ταυτότητας στις συνεδρίες παραθέτοντας και παραδείγματα από συνεδρίες. Ίσως αυτό το κεφάλαιο να επωφελούνταν από μια πιο συνεχόμενη ροή όπου προηγούμενες έρευνες στη μουσικοθεραπεία με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα θα μπορούσαν να αναφερθούν στην αρχή και όχι στη μέση του κεφαλαίου. Στη συνέχεια, θα μπορούσε να παρουσιαστεί η ανάλυση της έννοιας της ταυτότητας κάθε ατόμου και η σημασία της σεξουαλικής ταυτότητας, και να ολοκληρώσει με τα ενδιαφέροντα παραδείγματα από συνεδρίες που παρατίθενται στο τέλος του κεφαλαίου.

Το όγδοο κεφάλαιο *Seeking the Uncensored Self*, που είναι γραμμένο από τη μουσικοθεραπεύτρια Julie Lipon, προσφέρει μια γενικότερη εικόνα σχετικά με τη θεραπευτική διαδικασία με διεμφυλικούς (transgender) πελάτες. Η Lipon παρουσιάζει μέσα από τη δουλειά της τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη κοινότητα, μιας και όπως αναφέρει η ίδια στο κεφάλαιο πολλοί άνθρωποι που αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς έχουν μάθει να διαχωρίζουν το νου από το σώμα τους σε πολύ νεαρή ηλικία. Επιπρόσθετα, αναλύει το πώς η συζήτηση σε ομάδες για στίχους τραγουδιών εγείρει ερωτήματα σχετικά με την αυθεντικότητα του εαυτού. Στη συνέχεια, μέσα από τη χρήση αυτοσχεδιασμών όπου ο πελάτης απεικονίζει μια μη μουσική αναφορά όπως μια ιδέα, ένα συναίσθημα, μια εικόνα ή μια ιστορία (referential improvisation) ως τεχνική, ενθαρρύνει στις συνεδρίες της τους θεραπευόμενους να συζητήσουν για τα συναισθήματά τους και να συνδεθούν με το σώμα τους.

Ένα αδύναμο σημείο του βιβλίου, όπως αναφέρουν και οι ίδιοι οι επιμελητές, είναι ότι όλοι οι συνεισφέροντες, παρόλο που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, ζουν και εργάζονται στην Νέα Υόρκη. Επομένως, πιθανά να μην υπάρχει γεωγραφικό εύρος στις έρευνες, καθώς όλες προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ). Παρομοίως, και οι έρευνες που παρουσιάζονται στο πέμπτο κεφάλαιο *Attuning to the Needs of LGBTQ Youth* σχετικά με το τραύμα που υπάρχει σε εφήβους της ΛΟΑΤΚ κοινότητας, αναφέρονται μόνο σε άτομα από τις ΗΠΑ.

Αναμφισβήτητα, η έκδοση αυτού του βιβλίου αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα προς τη βαθύτερη κατανόηση ενός σχετικά υποεκπροσωπούμενου θέματος και θα μπορούσε να συμβάλει στην προαγωγή περαιτέρω έρευνας. Θα πρότεινα το συγκεκριμένο βιβλίο σε θεραπευτές μέσω τεχνών που δουλεύουν με τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα και σε θεραπευτές/σπουδαστές που ίσως θελήσουν να διευρύνουν τις γνώσεις τους πάνω στις θεραπείες μέσω τεχνών και τη ΛΟΑΤΚ κοινότητα. Θα ήταν επίσης σημαντικό να διεξαχθεί έρευνα και σε άλλες γεωγραφικές περιοχές καθώς και από ποικίλες θεραπευτικές προσεγγίσεις. Η έρευνα στον τομέα της μουσικοθεραπείας θα ήταν επωφελής για μουσικοθεραπευτές που εργάζονται με ΛΟΑΤΚ άτομα. Πρόσθετα εκπαιδευτικά προγράμματα για θεραπευτές μέσω τεχνών που στοχεύουν σε ζητήματα που προκύπτουν από το σεξουαλικό προσανατολισμό θα ήταν απαραίτητα για την αντιμετώπιση των εμποδίων που ίσως προκύπτουν κατά τη διάρκεια των συνεδριών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Antebi, J., & Gilboa, A. (2017). Sing it out! Die Rolle der Lieder von LGBTQ-Singer-Songwritern in ihrem Coming-out-Prozess. *Musiktherapeutische Umschau*. <https://doi.org/10.13109/muum.2017.38.1.28>
- Bieschke, K. J., McClanahan, M., Tozer, E., Grzegorek, J. L., & Park, J. (2000). Programmatic research on the treatment of lesbian, gay, and bisexual clients: The past, the present, and the course for the future. Στο R. M. Perez, K. A. Debord & K. J. Bieschke (Επιμ.), *Handbook of counseling and psychotherapy with lesbian, gay, and bisexual client* (pp. 309-335). American Psychological Association.
- Bruscia, K. E. (1987). *Improvisational models of music therapy*. Charles C. Thomas.
- Bruscia, K. E. (1998α). Modes of consciousness in Guided Imagery Music: A therapist's experience of the guiding process. Στο K. E. Bruscia (Επιμ.), *The dynamics of music psychotherapy* (pp. 491-525). Barcelona Publishers.
- Bruscia, K. E. (1998β). Reimagining client images: A technique for exploring transference and countertransference in Guided Imagery and Music. Στο K. E. Bruscia (Επιμ.), *The dynamics of music psychotherapy* (pp. 527-548). Barcelona Publishers.
- Chase, K. M. (2004). Therapy with gay and lesbian clients: Implications for music therapists. *Music Therapy Perspectives*, 22(3), 34-38. <https://doi.org/10.1093/mtp/22.1.34>
- Edwards, J. (2016). Methods and techniques. Στο J. Edwards (Επιμ.), *The Oxford handbook of music therapy* (pp. 639-643). Oxford University Press.
- Lee, C. (1996). *Music at the edge: the music therapy experiences with a musician with AIDS*. Routledge.
- Santaka, C. (2017). *Exploring the effects of music therapy on self-esteem among LGBQ youth: A literature review* [Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία, Queen Margaret University, Ηνωμένο Βασίλειο].